

підтримує нашу державу та сприяє її розвитку, а також допомагає в подоланні української кризи. Питання України в Канаді завжди стоятиме на порядку денному, і, враховуючи останні вибори, можна говорити, що позиція Канади на міжнародній арені завжди буде на користь Україні, а підтримка Канади буде тільки посилюватись.

Список використаної літератури:

1. Апатов С. Океан – не перепона. Формування україно–канадських відносин і роль у цьому української діаспори / С. Апатов, Н. Горбатюк // Політика і час. – 1998. – № 10. – С. 24.
2. Баран Е. Канадське співробітництво з Україною. Зовнішня торгівля / Е. Баран // Зовнішня торгівля. – 1999. – № 1-2. – С. 35.
3. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини / В. Козик. – К.: Знання, 2006. – С. 57.
4. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Канадою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0/culture>.
5. Прямі іноземні інвестиції з Канади в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/analiz_inv_spivirobnictva/can/4147.html.

Драченко М.

ШЛЯХИ І МЕТОДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

У статті проаналізовано основні підходи та визначено методи та шляхи вирішення політичних конфліктів.

Ключові слова: конфлікт, консенсусний підхід, нормативний підхід, реалістичний підхід, компромісний підхід, інтегративний підхід.

Соціальна неоднорідність суспільства, відмінності у доходах, владі, престижі і т. д. нерідко призводять до конфліктів. Конфлікти є невід'ємною частиною політичного життя. Особливо багате на конфлікти сучасне життя українського суспільства. Все це обумовлює пильну увагу соціологів до дослідження конфліктів.

Сформулюємо поняття «конфлікт». Конфлікт - об'єктивно-суб'єктивне явище, стан, реальність, притаманні громадським відносинам. Теза про загальної гармонії інтересів - один з численних міфів. Глибинна причина конфліктів у суспільстві - протистояння різних потреб, інтересів, цінностей конкретних суб'єктів політики, становлять соціальну структуру. В основі протиборства конфлікуючих сторін - об'єктивні протиріччя (економічні, соціальні, політичні, ідеологічні, культурні та ін). Одночасне загострення всіх цих видів протиріч створює криза суспільства. Криза суспільства - це результат глибоких змін в змісті і формах життя різних соціальних груп, серйозне порушення механізму контролю в економіці, політиці, культурі. Проявом кризи суспільства служить різкий підйом соціальної напруженості. Соціальне напруження нерідко переростає в конфлікт [4, с. 155].

Конфлікт завжди пов'язаний з суб'єктивним усвідомленням людьми суперечливості своїх інтересів як членів тих чи інших соціальних груп. Загострені протиріччя породжують відкриті або закриті конфлікти тільки тоді,

коли вони глибоко переживаються людьми, усвідомлюються як несумісність інтересів, цілей.

Проблема політичного конфлікту - напевно, одна з найактуальніших проблем сучасного політичного простору. Зараз також гостро стоїть питання про можливість управління політичними конфліктами, загалом, і про способи їх врегулювання зокрема. Врегулювання передбачає зняття гостроти протисторожності сторін з метою уникнення негативних наслідків конфлікту. Однак, причина конфлікту не усувається, тим самим зберігається ймовірність нового загострення вже врегульованих відносин.

Головною передумовою розв'язання політичного конфлікту є відповідне взаємне бажання його учасників. Крім цього важливо чітко розуміти сутність конфлікту, його причини та можливі наслідки в разі його подальшого розгортання (ескалації).

Процес розв'язання політичного конфлікту

Типологія політичних конфліктів, як відомо, неоднозначна — конфлікти різні, не подібні. Отож важко вказати на єдині способи і шляхи їх вирішення. Однак при всій складності проблеми вченими зроблено певні висновки завдяки накопиченому теоретичному і практичному досвіду.

Слід наголосити, що політологія вказує на проблеми регулювання та розв'язання конфлікту. Регулювання конфлікту являє собою засіб впливу на конфліктуючі сторони з метою усунути окремі чинники конфлікту на основі відносин, що склалися, в рамках існуючої політики (включаючи норми, традиції тощо). Типовими підходами є [1, с. 126] :

- *Морально-правовий (нормативний) підхід* робить можливим врегулювання конфлікту з допомогою вибору правових і моральних норм.

Результативність залежить від того, чи є між сторонами згода стосовно цих норм.

- *Силовий підхід* використовується, коли за нерівності партнерів сильніша сторона намагається придушити слабшу і нав'язати їй свою волю. Перемога з використанням силової моделі має однак перехідний характер, коли за певних умов переможець може стати переможеним. Тому в сучасному світі політичною стає тенденція до ненасильницьких форм вирішення конфліктів.

- *Реалістичний підхід* називають ще методом торгу або примусово-переговорним. Прихильники даного підходу розуміють, що миру не може бути ніколи, тільки перемир'я, що довготривалої стабільності він не приносить, бо відбувається не вирішення, а тимчасове врегулювання проблем. Однак цей підхід залишається досить актуальним.

- *Ідеалістичний підхід* має місце, коли всі зацікавлені сторони, незалежно від стану і статусу, встановлюють взаємовідносини, прийняті для всіх, що відповідають індивідуальним поглядам кожного. За основу береться визнання того, що на даний момент усі сторони зазнають небажаних витрат, але зрештою виграють.

- *Компромісний підхід* (лат. *compromissum* – угода, згода) – згода, порозуміння з політичними противниками, досягнуті шляхом взаємних поступок.

- *Консенсусний підхід* (лат. *Consensus* – згода, одностайність) – згода між суб'єктами політики з певних питань на основі базових цінностей і норм, спільних для всіх соціальних та політичних груп суспільства; прийняття рішень без голосування за виявленням всезагальної згоди.

- *Інтегративний підхід* передбачає, що кожна із сторін, забуваючи про свої попередні цілі й цінності, знаходить нові взаємоприйнятні. У процесі реалізації цього способу важливо зрозуміти: оскільки вибір цілей і засобів їх досягнення теоретично безмежний, то обов'язково знайдеться вибір саме неконфліктного характеру.

Мирне вирішення конфлікту включає такі шляхи і методи:

1. Досягнення компромісу на основі збереження вихідних позицій;
2. Угода, засноване на взаємних поступках;
3. Виснаження ресурсів однієї або декількох сторін, що робить неможливим продовження конфлікту;
4. Набуття в процесі протиборства взаємоповаги сторін, розуміння прав та інтересів суперника.

Розв'язання конфлікту — це не просто послаблення його насильницького і руйнівного потенціалу, але й усунення онтологічного змісту самого конфлікту, його предмета, його підґрунтя. Конфлікт є вирішеним, якщо всі учасники беззастережно визнають досягнуті домовленості, а проблеми, які породили політичне протиборство, не стають предметом конфлікту [3, с.112].

Завершення конфлікту — більш широке поняття, ніж вирішення. Конфлікт може завершитися, наприклад, загибеллю обох сторін, але це не означає, що він був вирішеним. Під завершенням конфлікту розуміється його закінчення,

припинення з будь-яких причин, а під вирішенням розуміють становище, коли припиняється протиборство.

Досвід практичної дії свідчить, що для вирішення конфлікту, як правило, доводиться прикладати більш чи менш значні дії. Було б безнадійною справою сподіватися на "самовирішеність" конфлікту. Можна намагатися його не помічати, ігнорувати, у кращому випадку пояснювати. Але якщо він буде розв'язуватись стихійно, то буде загострюватися, проявлятися більш агресивно і може розвалити політичну систему [3, с. 113]

Для врегулювання і завершення конфлікту необхідно:

- встановити точну діагностику протиборства, включаючи з'ясування його мотивів, причин;

- прогнозувати хід і наслідки конфлікту. Головне — змусити сторони усвідомити необхідність виробити спільне рішення виходу із ситуації. Чим чіткіше визначено предмет непорозумінь і наслідків, тим більше шансів на ефективність вирішення.

Можливі два варіанти вирішення конфлікту:

- вирішення самими учасниками конфліктуючих сторін. Переговори дозволяють дійти згоди, коли відкривають шлях до співробітництва між протилежними сторонами. Цей метод використовувався з часу виникнення конфліктів взагалі, тобто з виникненням людського суспільства. Однією з найважливіших вимог під час проведення переговорів є відмова від позиційних торгів. Коли стоять твердо на позиціях, не вникаючи в інтереси один одного, згоди, звичайно, не досягають. В сучасних умовах це саме бачимо навколо подій на Близькому Сході, в колишній Югославії тощо. Щоб дійти розумного вирішення, необхідно примирити інтереси, а не позиції. Основна проблема переговорів полягає не в конфліктних позиціях, а в конфліктах між потребами, бажаннями, турботами і побоюваннями кожної із сторін. А такі потреби, бажання і є інтересами;

- зближення позицій та інтересів протилежних сторін через посередника — медіатора (лат. "mediatio" — посередництво, посередництво у суперечці третьої сторони, третьої держави, що не бере участі у суперечці). Завдання медіатора — дати сторонам готове рішення, яке сторони готові і повинні виконувати, домовитись, дійти згоди. Медіація не є чимось відмінним від переговорів, а лише особливий вид переговорного процесу.

Важливо, щоб медіатором виступала нейтральна сторона, поважана обома сторонами. При цьому більше є надії, ніж на судове втручання, що конфлікт буде вирішено. У такій законослухняній країні, як США, вважають, що рішення судді у відповідних справах виконується не більше, як на 40%, а з медіацією — до 70%.

Головне, щоб при переговорах двох сторін чи із залученням третьої сторони була терпимість до іншої точки зору, відверта розмова, спілкування, але без образ.

Однією з форм вирішення політичних конфліктів є референдуми із правовими наслідками — наприклад, прийняття конституції, визначення

статусу території та ін. Другою формою є вибори. В ролі арбітра як у першому, так і в другому випадках виступають самі громадяни.

Важливим арбітром в політичних конфліктах виступає Конституційний Суд. Звичайно, не всякі політичні конфлікти у рамках державного апарату підпадає у перелік його справ, але в його компетенції, окрім інших, розв'язання проблем з тлумачення статей законодавства, визнання нелегітимності результатів голосування, як це мало місце в Україні під час "помаранчевої" революції [2, с.16] .

Отже, вивчення конфліктів є одним із головних завдань політології, оскільки сучасна епоха розглядається багатьма політологами як період загострення (з тенденцією до наростання) конфліктів, а управління ними — як одна з найважливіших умов підтримки соціально-політичної стабільності всередині країни та на міжнародній арені.

Досвід практичної дії свідчить, що для вирішення конфлікту, як правило, доводиться прикладати більш чи менш значні дії. Було б безнадійною справою сподіватися на "самовирішеність" конфлікту. Можна намагатися його не помічати, ігнорувати, у кращому випадку пояснювати. Але якщо він буде розв'язуватись стихійно, то буде загострюватися, проявлятися більш агресивно і може розвалити політичну систему.

Список використаної літератури :

1. Давлетчина С. Конфліктологія / С. Давлетчина . – М.: Изд-во ВСГТУ, 2005. - С. 126.
2. Запрудский Ю. Социальный конфликт (политологический анализ) /Ю. Запрудський . – М.: Просвещение , 1992. - С. 9-39.
3. Панова І Конфліктологія / І. Панова . – Х.: Право , 2002 . - С. 112-119.
4. Сперанский В. Конфликт: сущность и особенности его проявления // Соц.-полит. Журн. / В. Сперанський . - М.: Фломатіс , 1993. - С. 155.

Гижек С.

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті досліджуються окремі аспекти формування політичних еліт у період незалежності України, їх розвиток, становлення та особливості трансформації, участь їх у процесах державотворення і зміцненні сучасного українського суспільства.

Ключові слова: еліта, політична еліта, політико-управлінська еліта, політична номенклатура, механізми впливу, політична система

Проблема політичної еліти в українському суспільстві була, є і буде актуальною. Ця тематика завжди приваблювала як науковців, так і політиків найвищого рангу. Проте виникало багато питань щодо місії та візії політичної еліти у ході державотворення, її завдань та стабілізації нашого суспільства, особливо у період трансформації. Власне, процеси кін. 80-90-х рр. ХХ ст. проілюстрували боротьбу номенклатури і неономенклатури. Адже з проголошенням Акта державності 24 серпня 1991 року гостро постала